

Valtiovarainministeriö

Oikeusministeriön lausunto; Luonnos hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain (410/2015) muuttamisesta. Oikeusministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

-

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Hallituksen esityksen mukaan lakimuutoksella täsmennettäisiin nuorisovaltuuston oikeutta tehdä kuntalain mukaisia aloitteita (26 §). Vastaavat aloiteoikeutta koskevat täsmennykset tehtäisiin myös vanhusneuvostoa ja vammaisneuvostoa koskevaan sääntelyyn (27 § ja 28 §). Vanhusneuvostoa koskevaa sääntelyä muutettaisiin myös siten, että vanhusneuvoston sijasta kuntaan voitaisiin asettaa muu vastaava ikääntyneiden henkilöiden vaikuttajaryhmä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoite vahvistaa nuorisovaltuustojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on kirjattu tavoitteeksi myös valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetussa kansallisessa ohjelmassa demokratian ja osallistumisen edistämiseksi vuosille 2025–2027 (tavoitelinjaus 3). Keskeisiksi toimenpiteiksi on demokratiaohjelmassa linjattu kuntalain ja hyvinvointialuelain toimivuuden arviointi nuorisovaltuustoja koskevien säännösten osalta sekä tuki ja koulutus kuntien, hyvinvointialueiden sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstölle niin yleissivistävässä kuin ammatillisessa koulutuksessa.

Hallitusohjelman mukaisesti asetettu parlamentaarinen ohjausryhmä ja sen alaisuudessa toiminut asiantuntijatyöryhmä käsitteli kansalaisaloitejärjestelmän ja muiden aloite- ja kuulemisjärjestelmien, ml. kuntalaisaloitejärjestelmän, kehittämiseen liittyvät kysymykset ja teki ehdotuksia järjestelmien kehittämisestä ja kansalaisten osallistumisoikeuksien vahvistamisesta. Asiantuntijatyöryhmä laati raporttinsa arviomuistion muotoon. Arviomuistio ([Aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittäminen](#)), Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:33) julkaistiin kesäkuussa 2025.

Arvion mukaan kansalaisaloitejärjestelmään tai hyvinvointialuealoite- tai kuntalaisaloitejärjestelmään ei liity ajankohtaista tarvetta uudistaa sääntelyä. Sen sijaan muistiossa ehdotetaan, että aloitteiden käsittelyn seuranta kehitetään kustannustehokkailla ratkaisuilla. Hyvinvointialueiden ja kuntien aloiteviestintää ehdotetaan myös lisättäväksi. Muistiossa on kuitenkin tunnistettu aloiteoikeuksiin liittyviä kehittämismahdollisuuksia esimerkiksi lainsäädäntömuutosten yhteydessä. Oikeusministeriö katsoo,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

että nyt valmisteltavassa lakimuutoksessa tulee harkinnan ja mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon parlamentaaraisesti valmistellussa arviomuistiossa esitetyt kehittämissuositukset.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

-

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevistä muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvoston aloiteoikeuden osalta ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan hallituksen esitysluonnoksessa olevan etupäässä myönteisiä vaikutuksia sääntelyn kohteena oleviin ryhmiin. Mahdollisia kielteisiä vaikutuksia ei ole tunnistettu. Esimerkiksi Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto Nuva ry on kuitenkin omassa lausunnossaan tuonut esiin huolen siitä, että lain täsmentäminen esitetyllä tavalla voi toimia jopa tavoitettaan vastaan. Riskinä on aloiteoikeuden kaatuminen, mikäli kunnat enenevässä määrin luopuvat hallintosäännöissään esimerkiksi nuorisovaltuuston suorasta aloiteoikeudesta kunnanvaltuustoon.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei tuoda ilmi myöskään sitä, miten aloiteoikeutta koskevien muutosten vaikutukset on arvioitu ja mitä tietolähteitä on käytetty, minkälaisia epävarmuuksia arviointiin liittyy, mitkä olisivat hallituksen esityksessä asetettujen tavoitteiden toteuttamisen pääasialliset vaihtoehdot, tai miten lain toimivuutta aiotaan seurata. Oikeusministeriö katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarviointia tulee näiltä osin vielä täydentää.

Muut huomionne esitysluonnoksesta

Demokratiaohjelman yhtenä tavoitteena on vahvistaa lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemistä heitä itseään koskevissa asioissa (tavoitelinjaus 4). Keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen merkityksen painottaminen avoimen lainvalmisteluprosessin kehittämisessä ja lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen jo olemassa olevien rakenteiden (ml. nuorisovaltuustot) tehokkaampi hyödyntäminen valmistelussa ja päätöksenteossa.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi ei käy ilmi, miten sääntelyn kohteena olevia sidosryhmiä eli nuorisovaltuustoja tai vanhus- ja vammaisneuvostoja on kuultu lakimuutosta valmisteltaessa. Oikeusministeriö kiinnittää valmistelijoiden huomiota demokratiaohjelmassa linjattuun tavoitteeseen vahvistaa lasten ja nuorten osallistumista ja kuulemistä heitä itseään koskevissa asioissa sekä Lainvalmistelun kuulemisoppaaseen, jossa suositetaan, että kuuleminen aloitettaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa valmistelua ja ajoitettaisiin valmisteluvaiheisiin, joissa sidosryhmät voivat vaikuttaa valmistettavaan asiaan.

ylivohtaja, osastopäällikkö

Johanna Suurpää

erityisasiantuntija

Liisa Männistö

VN/34874/2025-OM-56

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: